

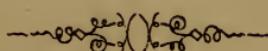
PG 623
.M3
Copy 1

Kratka staroslovenska slovnica.

Spisal

J. M a r n.
"

Doklada k „slov. Glasniku“.



V CELOVCU 1863.
Natisnil Janez Leon.

PG 673

M3

Winnipeg - 6 Jan 1970 (cont'd)

1000 ft

John M. L.

53839

104

34

206 my 54

R e k.

Po misli učenih in veljavnih mož je bil jezik, v katerem sta pisala Ciril in Metod, v katerem imamo Slovensi perve svete knjige, ravno nekdanji ali stari slovenski jezik. Staroslovenščina je tedaj mati sedanje ali nove slovenščine. Kdor pa se sedanje do dobrega hoče naučiti, temu je treba tudi z nekdanjo se soznaniti. In — ko bi tudi ne bila novoslovenščina prava hči nekdanje, ima vendar staro slovenščina prestare oblike in gotove pravila za vse sedanje jezike slovanske. Iz tega vzroka se razлага tudi po slovenskih učiliščih. Ker pa doslej v slovenskem jeziku še ni pripravne slovnice in ker je narekovanje pri učenji sitno in mudno, torej sem sostavil nekaj po Miklosičevem in Schleicherjevem, nekaj po Metelkotovem nauku to-le slovničico za pervo potrebo svojim slovenskim učencem in v spomin slovanskima blagovestnikoma ss. Cirilu in Metodu.

V Ljubljani 1863.

J. M.

Editorial

parallel to about 10 years throughout almost from 19
1950 to 1973 except around 1960 in both areas of
Bamboo forest the number seems to tripled than
about 10 years from 1973 to 1983. This
was probably the effect of the rapid
changes in vegetation pattern where
old forest was converted into
agriculture. In a recent paper by the
same author (Yamamoto 1990) he
described the changes in the vegetation in
bamboo dominated area over 10 years
and pointed out that the number of
bamboo plants in the same area
increased from 1973 to 1983.
This was probably due to the
bamboo's rapid ability to spread rapidly
in the bamboo and surrounding areas of the
bamboo forest.

John W. H. V.

J.W.H.V.

John W. H. V.

Pismo slovensko.

§. 1.

Azbuka	Abeceda	Azbuka	Abeceda
À à az	a	Х х her	h
Б б buki	b	Ѡ ѿ ót	ó
В в vedi	v	Ѱ Ѵ ci	c
Г г glagol	g	Ү ү červ	č
Д д dobro	d	Ш ш ša	š
Ӗӗ est	e	Ѱ Ѵ šta	št (šć)
Ӂ ӂ živete	ž	҂ ҂ jer	—(ž)
Ҫ ҫ zelo	z	Ӯ Ӯ jeri	y
Ӡ ӡ zemlja	z	Ӱ Ӱ jerek	—(i)
Ҥ Ҥ iže	i	Ӯ Ӯ jat	é, ě
Ӣ Ӣ j	j	Ӣ Ӣ ja	ja
Ӯ Ӯ kako	k	Ӣ Ӣ je	je
Ӆ Ӆ ljudi	l	Ӯ Ӯ ju	ju
Ӎ ӎ mislite	m	Ӆ Ӆ —	e (ê)
Ҥ Ҥ naš	n	Ӯ Ӯ —	ä (ö)
Ӯ Ӯ on	o	Ӯ Ӯ —	je (jê)
Ӯ Ӯ pokoj	p	Ӯ Ӯ —	ja (jô)
Ӫ ӫ reci	r	Ӯ Ӯ ksi	ks
Ҫ ҫ slovo	s	Ѱ Ѵ psi	ps
Ҭ ҭ tverdo	t	Ѳ Ѵ thita	t (f)
Ӯ Ӯ uk	u	Ѱ Ѵ ižica	y.
Ӯ Ӯ fert	f		

Glas.

§. 2.

Glasijo se pismena v abecedi: **h** in **i** kakor **j**; **o** in **ø** kakor **o**; **ov** (v nekterih pismih časih **v**) kakor **u**, in **v** pozneje sem ter tje namesti **ov**; **ъ** se glasi kakor kratek **u** in **ь** kakor kratek **i**, **ы** pa kakor (**ъ + h**) **ü** ali česki **y**; **ѣ** kakor **é** (**ea**, **ia**) in kakor **ja** (gr. γέατ, ιατ, franc. **é** (étér); **ю** kakor **ju**; **ѧ** kakor polj. **ę**, franc. **in** v **fin**, s predglasnim **i** in nekdaj z zaglasnim **n** skorej kakor **en**; v gr. spis. **ις** nam. **и**; **ѡ** kakor polj. **ѡ**, franc. **on** v **bon**, skorej kakor **uo** ali **on** (ú ali ô): **ѡкка** – luoka, lonka; **тромба** – tromba; v gr. sp. je nam. **ιώ** – **io**. **S** kakor **z** in se najde le malokdaj. Namesti **шт** se najde tudi **psi** in se glasi kakor **št**, v slovenskem **šč**. Poslednje štiri pismena so navadne le v gerških besedah.

Številke.

§. 3.

ѧ 1, в —, в 2, г 3, д 4, е 5, с 6, з 7, и 8, ѿ 9, ѿ 10, ѿ 11, ви 12, ки 20, ки 21, л 30, м 40, и 50, ѿ 60, о 70, п 80, ѿ 90, р 100, с 200, т 300, ов (y) 400, ф 500, х 600, ѿ 700, ѿ 800, ѿ 900, „ѧ 1000. Tedaj se piše 1863: „ѧѡѡг.”

Sklon.

§. 4.

Sklonov je v staroslovenščini sedem, ki se po Vodnikovi pismenosti in Metelkotovi slovnici imenujejo: imenovaven, rodiven, dajaven, toživen, zvaven, skazaven in storiven.

Sklanja.

§. 5.

Sklanja je trojna: imenna, zaimenna in vzajemna ali zložena iz imenske in zaimenske. Ker so imena (substantiva, sostne ali istne Vodn.) moškega, ženskega in srednjega spola, ravnajo se po tem tudi sklanje.

Moške

imena gredó po svojih končnikih v tri sklanje.

A. S končnikom ъ.

§. 6.

Im.	рабъ	раба	раби
Rod.	раба	рабоу	рабъ
Daj.	рабоу	рабома	рабомъ
Tož.	рабъ	раба	рабы
Zvav.	рабе	раба	раби
Skaz.	рабѣ	рабоу	рабѣхъ
Stor.	рабомъ	рабома	рабы

Po zgledu **рабъ** (servus) se ravnajo sploh imena moškega spola s koncem ъ. Vendar ima:

Enojno. 1. Rod. zraven α velikrat оу: **волову**, **градоу**, **дългоу**, **мироу**, **домоу** (*domus*, *οἶκον*, nsl. *dóma*) in **дома** (*domi*, *οἶκοι*, nsl. *domá*).

2. V daj., v nekterih sklonih dvoj. in vsih množ. se privzame večkrat, zlasti v tujih besedah, pomnožni zlog **ов** z naslednjim и namesti **оу** (оу v овъ in to v **оки**): **мироу** in **миропи**, **богоу** in **богопи**, **домоу** malokdaj **домовъ**, (*domum*, *οἶκαδε*, nsl. *domú* in *domov*) itd.

3. Tož. je pri imenih živih bitij večkrat enak roditvenemu, pa tudi, kendar se име nežive stvari na živo nanaša: **бисъра**, **стаяла**.

4. Zvav. a) goltnike г, х, к premeni v šumiče ж, ш, ў: **боже**, **женинше** iz **женихъ** (*sponsus*), **клеветнице**

iz kleketynikъ (calumniator); b) сынъ има zraven сыне tudi сыноу.

5. Skaz. a) goltnike г, х, к pred т premeni v sikavce ц, с, з: бозѣ, доусѣ, въноуцѣ; b) časi ima у: полоу, униоу, домоу in домѣ, сыноу in сынѣ.

6. Stor. ima v starih spisih ъмь, pozneje омь: богъмь in богомь, гласъмь in гласомь. Z ъ na koncu se loči od daj. mn., kteri se zatika z ъ.

Dvojno. 1. Im. ima nektere krati namesti a tudi ы: сыны, дъва волы, дъва краты.

2. V daj. se v starejših pismih nam. ома le malokdaj bere ъма: волъма nam. волома.

Množno. 1. Im. premeni goltnike v sikavce: бози, доуси, најтици, celo вљски od вљехвъ (magus).

2. Konec -ниъ, zlasti pri narodovskih imenih, se v množ. sname: римлянинъ, самарянинъ, гражданинъ (grajan) itd. = римляне, самаряне, граждане; zraven кръстникни tudi v enoj. кръстникъ, mn. кръстник in -ни, жндокни in жндъ, поганинъ in поганъ.

3. Namesti и имајо є: imena a) s privzetim **ов**: сынове, въсове, дарове, дроуѓове itd.; b) s snetim -ниъ: римляне, самаряне itd.; c) tudi druge narodovske: галате, лонгварде, сакромате pa tudi сакромати itd.

4. Rod. ima malokdaj овъ: сынъ in сыновъ, грѣхъ in грѣховъ, домовъ. Časih se po zaimenni sklanji naprečno najde skaz. namesti rod. tudi pri imenih.

5. Tož. є: сынове, сѫдове; и: псалми, єгуптени.

6. Skaz. goltnike spremeni v sikavce: дроуѓехъ, грѣсехъ, оѹченнијехъ iz оѹченникъ (discipulus), celo вљскехъ. Časi -ъхъ in охъ: домехъ, -ъхъ, -охъ, синохъ, образохъ.

7. Stor. ima redko -ъми: даръми, грѣхъми, кло-боукими.

Oromba. a) Mn. od братъ, братъ se večidel nadomesti s skupnim imenom братрија in братни, -ни, -ни itd.; b) оудъ има оуди, оудове in оудеса; днвъ miraculum днвеса.

B. S končnikom ь.

§. 7.

Im.	мажъ	мажа	мажни€
Rod.	мажа	мажоу	мажъ
Daj.	мажоу	мажема	мажемъ
Tož.	мажъ	мажа	мажа
Zvav.	мажоу	мажа	мажни€
Skaz.	мажи	мажоу	мажињъ
Stor.	мажемъ	мажема	мажи.

Za ozkimi soglasniki velja -а, -оу, sicer -и, -ио:
коиа, коию; цесарка, па тди цесара, -оу.

Kakor рабови, -ове, gre po tem zgledu praviloma -еви, -еве itd. мажеви, -еве, -евъ; господоу in -еви, дыню in -еви, -еви kakor огню in огнєви.

Enojno. 1. Zvav. ima ali a) -оу: вралоу, оүунтelo, ali b) -е, pred kterim se sikkavci spreminjajo v šumevce: кънаже, коупуе.

2. Stor. v starih spisih -ьмъ, v poznejših -емъ: отыцьмъ in отыцемъ; -иемъ: стражиемъ iz стражъ (custos).

Dvojno. 1. Im. malokdaj -и nam. -а: оба мажи kakor še zdaj: dva dni.

2. Rod. zraven коию tudi коиню; юлению; дыноу in -ниу.

Množno. 1. Im. a) za množnikom -ев tudi -е: стражеве, вралеве; b) nje dobijo imena živih stvari, zlasti s koncem -тель: жители€ (cives), господни€, пастыри€; c) iz nje se je zgodilo -ые, -е, -е: молые, оүунтели€, цесарни€, -е, -е in celo -и; d) -и: коин, кънаџи, степени iz степенъ (gradus).

2. Rod. časih -и: мјжни, дњи in дњи; pozneje celo -ен: пастырен.

3. Daj. людемъ in людьмъ.

4. Tož. malokdaj -и: мјжи, ali -и: пастыри.

5. Skaz. ихъ nam. ихъ: коннихъ, redko -ехъ, -охъ: мѣсацехъ, -охъ.

6. Stor. -и: конн; -ы: степены; kterikrat -ынн: степенъмн, цѣсарынн.

C. S končnikom и.

§. 8.

Im.	кран	край	кран
Rod.	край	краю	кран
Daj.	краю	краюма	краюмъ
Tož.	кран	край	край
Zvav.	краю	край	кран
Skaz.	кран	краю	кранхъ
Stor.	краюмъ	краюма	кран.

V starih pismih se и in и ne loči; torej je v enoj. im., tož. in mn. rod. кран nam. крај, v enoj. skaz. in mn. im., stor. pa nam. kraji, v skaz. кранхъ nam. krajih.

Kakor v B. se najde tudi v C. po ρ -и in -и: григории, rod. -и, in -и, časih celo -и; dvoj. -ю in -оу.

Епојно. 1. V zvav. imajo tuje imena -е ali па -оу: арие, фимотею.

2. Stor. tudi -нъмъ: **кранъмъ**, **гнонъмъ**, **оукронъмъ** iz **оукрои** (fascia); tuje imena na -ни praviloma -нъмъ, na -ен pa -сомъ: **арнъмъ**, **тимоффсомъ**.

Množno. 1. Im. нје: **мравније** iz **мравни** (formica) in **мравъ**; **балније** iz **бални** (incantator, medicus).

2. Skaz. tudi -ехъ: **кранхъ** in **крастехъ**, **боіехъ**.

Srednje

imena imajo po svojih končnikih tri sklanje.

A. S končnikom o.

§. 9.

I. T. Z.	мѣсто	мѣстѣ	мѣста
R.	мѣста	мѣстоу	мѣстъ
D.	мѣстоу	мѣстома	мѣстомъ
Sk.	мѣстѣ	мѣстоу	мѣстехъ
St.	мѣстомъ	мѣстома	мѣсты.

Imena s koncem -о in v rod. z množnikom -еc vidi v tretjem razdelku pod C. Le malokdaj se pregibljejo take po zgledu **мѣсто**.

Enojno. 1. Rod., daj., sk., st.: **тѣла**, **нѣбоу**, **тѣлѣ**, **словомъ** poleg navadnega **тѣлесе**, **нѣбеси**, **тѣлеси**, **словесемъ** itd.

2. Daj. -ови: **златови** prav redko, in ravno tako malokdaj

3. Zv. **злате**, **слове** nam. **злато**, **слоко**,

Dvojno. 1. Im. оцѣ од око se malokterikrat bere nam. оун.

2. Daj. колѣнъма, крѣльма redko пам. -ома.

Množno. 1. Rod. колъ, bolje колесь.

2. Skaz. verhi тѣлѣхъ tudi тѣлехъ, časi мѣстохъ, колѣнохъ.

B. S končnikom e.

§. 10.

I. T. Z.	поле	полн	полна
R.	полю	полю	поль
D.	полю	полюмъ	полюмъ
Sk.	полн	полю	полнхъ
St.	полюмъ	полюмъ	полн.

Epojno. 1. Rod. лицѣ, па tudi лице, in gre tedaj po zgledu C.

2. Daj. лицѣви, мориѣви prav po redko.

3. Skaz. s koncem -ниe, -ые има ии, ыи in и: брѣвни, прѣданыи, цѣсарьстви.

4. Stor. ravná imena s koncem -ниемъ, -ыеиъ verhi pravnega tudi na -нныи, -ныи in -ныи: камениемъ in -нныи, говѣнныиъ od говѣнныe (pietas), оружнныи.

Dvojno. Im. има и: лици, мори, часи tudi -ни: прѣшьстви (adventus) пам. ии, каког посыпании.

Množno. 1. Daj. -омъ је напаčно, па ће напаčniše -киъ: игриштомъ, мъустанкамъ (-ниe imaginatio), in -амъ пам. омъ: свѣтналамъ.

2. Skaz. ima a) -ихъ zraven -иихъ: морихъ, полнихъ; b) -ехъ: съкровищехъ (-иштє thesaurus, promtuarium); c) -охъ: лицохъ, коуплиштохъ (иштє forum); d) -ихъ: оүченнахъ, сънниахъ із сънніє (somnium).

3. Stor. s koncem -ыи je skoraj pogostniše kot z -и: оржъмын, писаным; malokdaj -иимын: веざаконнымын (-иie iniquitas).

C. S končnikom я.

§. 11.

I. T. Z. и ма	и м е н н	и м е н а
R. и м е н е	и м е н оу	и м е н ъ
D. и м е н н	и м е н е м а	и м е н е м ъ
Sk. и м е н н	и м е н оу	и м е н е хъ
St. и м е н е м ъ	и м е н е м а	и м е н т ы .

Po tej podobi se ravnajo a) imena s koncem -ма: врѣма, писма, сѣма; tukaj je я namesti ен, kakor v корѣ nam. корен, od tod rod. корене, имене; b) druge z я: жрѣба, овѣла, тѣла, осьла; tukaj je я nam. лт, od tod rod. жрѣблѣ; c) nektere z о: коло, чоудо, дрѣво, слово, небо; tukaj je о za ес, od tod rod. колесе itd.

Enojno. 1. Rod. marsikdaj -и: врѣменин, небесн, словесн.

2. Daj, malokdaj -оу: отроулатоу, -ю in celo -евн, именю.

3. Skaz. redkoma -е: некесе, жрѣблѣ.

4. Zv. и: каменин.

Dvojno. 1. Im. razun -и: **именъ, тѣлесъ, истесъ** (renes).

2. Daj., stor. tudi ьма: **именьма; sicer -ема: тѣлесема, жрѣбатема.**

Množno. 1. Skaz. v starjih pismih -ехъ, v novejših -ихъ: **иебесехъ, дрѣвесехъ.**

2. Stor. praviloma -ы: **дѣлесы; malokdaj -ми: писменныи, юдессыи, врѣменныи.**

Oromba. a) Namesti ь je časih -мы, -ы: **камы, пламы, икумы, večidel vendor že v imen.: камень, пламень, корень, степень, in se sklanja po мжжъ.**

b) **дѣтла** ima v množ. **дѣти** in se sklanja kakor **кость: -ии, -емь, -ехъ** itd.; kteriorat le se najde zborno ime **дѣтыца** (infantes).

c) **рамо** in **рама, -ене** ima v dvoj. **рамъ** kakor v nsl. iz rama, -е itd.

d) **око** in **оухо** se sklanja v dvoj.: im., t. z. **оун, оушн,** rod., skaz. **оуню** in **оухю, оушню** in **оухшю;** daj. stor. **оунма, оушнина.**

Ženske

imena imajo po svojih končnikih tudi tri sklanje.

A. S končnikom а.

§. 12.

Im.	рыба	рыбѣ	рыбы
R.	рыбы	рыбоу	рыбъ
D.	рыбѣ	рыбама	рыбамъ
T.	рыбж	рыбѣ	рыбы
Z.	рыбо	рыбѣ	рыбы
Sk.	рыбѣ	рыбоу	рыбахъ
St.	рыбоиж	рыбама	рыбамн.

Tako se sklanjajo tudi moške imena s končnikom **ѧ**: **владыка** (dominus), **слуга** itd.

Enoj. daj. in skaz., pa dvoj. im., tož. in zv. spremnijajo pred **ѧ** goltnike v sikavce: **нонъ**, **слугъ**, **мочъ**, **ржъ** iz **нога**, **слуга**, **мочха**, **ржка**; pastv' iz **пасха**.

B. S končnikom **ѧ**.

§. 13.

I. волк	волӣ	волӣ
R. волӣ	волю	волъ
D. волӣ	волӣма	волӣмъ
T. волӣ	волӣ	волӣ
Z. волӣ	волӣ	волӣ
Sk. волӣ	волю	волӣхъ
St. волӣемъ	волӣма	волӣми.

Po **ж**, **ш**, **ч**, **ц**, časih po **з** in celo po **ø** veljá a za **ѧ**: **доуши**, **-ѧ**, **-н** itd.; **алъя** (fames), **иаза** (morbus), **слъза**, **польза** (utilitas), rod. **пользъ** in **-ы** kakor v A.; **бонра**, **-ж** pa tudi **бонра**, **-ж**.

Nektere imena na **-ынн** imajo stari končnik **-н** nam. **ѧ**: **благынн**, **милостынн**, **богынн**, **рабынн** (ancilla), in narejajo druge sklone kakor s koncem **-ѧ**: rod. **благыни**, daj. **-ынн** itd.

Enoj. skaz.: **земъа** ima **земн** nam. **земън**; **пользъ** nam. **-н**.

Imena s koncem **-нн** imajo v enoj. daj. in skaz., dv. im., tož. in zv. **-нн**, in mn. rod. **-нн**: **змнн**, **змнн**. Ravno tako tudi moške imena na **-нн** ali na **-нн**: **сјднн**, **сјднн**

in сјди; вѣтнѣ in вѣтнѣ (rhetor); мѧннѣ in мѧннѣ (fulgor); монснѣ in монснѣ, rod. -ни, daj. -ни, тоž. -ниж; єванъгелнѣ, rod.-ни, zraven єванъгелніе, -ни.

C. S končnikom ь.

§. 14.

I.	T. кость	костн	костн
R.	костн	костню	костнн
D.	костн	костьма	костемъ
Z.	костн	костн	костн
Sk.	костн	костню	костехъ
St.	костнѣж	костьма	костынн.

Po tem se ravnajo ženske imena s koncem -ь, -и, -ы: **власть**, **цръкы**, **цръкъви** in **цръкъвъ**, **смокы**, **смокъви** in **смокъвъ**; **любъви** in **любъвъ**, kakor v nsl. krit. j. **кры**, **крывъ**; **бръвъ** (supercilium).

Enojno. 1. Rod. tudi -е: **крыви** in **крыве**.

2. Tož. velikrat -е: **цръкъве**, **любъве**.

3. Skaz. **смокъви**, pa tudi **смокъвъ**.

4. Stor. nam. -ниж tudi -ыж: **костыж**, **пѣсниж**.

5. Zv. **двари**; о **блаженых любы**; **цръкы**.

Dvojno. 1. Im. **прѣси**, **плѣшти** ali **плѣши**.

2. Rod. **плѣштоу**.

3. Daj. **плѣшьма**, **дланьма**, **вѣждьма** od **вѣжди** (palpebrae).

Množno. 1. Rod. връвни, вешти, али вефи, од вешти (res); pozneje tudi -ен: напастен; цръкви.

2. Daj. двъръмъ in -емъ, бранемъ iz бранъ (bellum); malokdaj -нни: похотни; iz -ы је -амъ: хоржъвамъ iz хоржги али -ъвъ (signum).

3. Tož. двъре.

4. Sk. гъслъхъ, гъслъхъ; заповедехъ, вештехъ; боукивахъ.

5. St. -нни: гъслени; -ами: цръкви, боукиви.

Kakor цръкви али цръкви се sklanja veliko drugih imen ženskega spola, zlasti na -тва: молитва, ловтва, брнтва, kakor v nsl., posebno pred sklonili -ма, -мъ, -ми in -хъ na tanko po podobi ръба.

мати in дъщти али дъщри se sklanja takole:

Епојно.

Dvojno.

I. Z. мати, дъщти
R. матерє
D.Sk. материн
T. матерь (-ерє)
St. матерніж

I. T. Z. материн, дъщтерин
R. Sk. матероу (-ню)
D. St. матерьма

Množno.

I. T. Z. материн, дъщтерин
R. матеръ (-ерин)
D. матеремъ
Sk. матерехъ
St. материмн.

Р о м н я. а) дынь има еној. rod. tudi **дынє**, daj. **дынн**, tož. **дынє** in **дынн**, stor. **дынемь** in **дынніж** (**ноштніж** in **дынніж** diu noctuque) kakor **пєуатъмь** in **пєуатніж**; mn. im. **дыннє** in **дыныє**, skaz. **дынех**, stor. **дыннми** cf. **мжжъ**.

б) Nekaj po podobi **кость**, nekaj po zgledu **мжжъ** se ravna **пжть** (nsl. moš., žen. in v množ. celo sred. spola), in z njim vred mnogo drugih, ki se nekako sprehajajo po raznih zgledih: **боль** (aegrotus), **грътанъ**, **զвѣрь**, **голжбъ**, **үръкъ**, **гость**, **զатъ**, **лакътъ**, **ногътъ**, **пєуатъ** (moš. in žen. sp. v nsl.), **тать**, **тьстъ**, **господъ**, **мѣдвѣдъ**, **маломошть** (rauper, aegrotus), **лосъ** (cervus alces) itd.

Prilog.

Prilogi ali pridevne imena se sklanjajo v dve plemenitosti: po imenih in po zložnosti ali vzajemno.

A. Imenna sklanja.

§. 15.

Enaki končniki ali krajevci prilogov z imeni imajo tudi enako sklanjo. Tako se ravnajo po zgledu **рабъ** prilogi s koncem -ъ: **добръ**, **сватъ**, tedaj rod. **добра**, daj. **доброу**, sk. **добръ** itd. Po zgledu **мжжъ** se pregibajo prilogi s koncem -ъ: **тоуждъ** (peregrinus), **добль** (fortis); torej rod. **тоужда**, -оу, -и, -емъ itd.; po podobi **кранъ** s koncem -и: **божни**, **велни**, rod. **божни**, daj. **божнио** itd. Ravno tako velja v srednjem in ženskem spolu: **добра** se sklanja kakor **мъсто**, **тоужде**, **добле** kakor **лице**, **поле**; **добра** kakor **рыба**, in **тоужда**, **добла** kakor **доуша**, **волка**.

Vediti je pa treba, da se pri prilogih a) pomožnik **ов** nikoli ne privzame; b) da se -е v zvavnem malokdaj najde: **вѣрынѣ, влажнѣ, вѣзоумнїнѣ**, — večidel je zvavni enak imenovavnemu; c) da se goltniki in sikavci spreminjajo kakor pri imenih, le k po c se ne spremeni v **и** ampak v **т**: **людѣстн** ne **людѣсн**; d) da ima stor. enoj. tudi **-ъмь**: **тоуждьмь**, im. mn. le **-н**, ne па-**ніе** kakor **мѣжніе**, tož. časih tudi **-а**: **доврл нашл** цѣсларл.

B. Vzajemna ali zložninska sklanja bode po zaimenni bolj razvidna.

Zaime.

Osebne zaimena.

§. 16.

Enojno.

I.	а́зъ	ты
R.	мене	тебе
D.	мънѣ, мн	тебѣ, ти
T.	ма	та
Sk.	мънѣ	тебѣ
St.	мъној	тобој

Dvojno.

Množno.

I.	(на) вѣ	ва	мы	вы
R.	наю	ваю	насъ	васъ
D.	нама	вама	намъ	вамъ
T.	на	ва	ны	вы
Sk.	наю	ваю	насъ	васъ
St.	нама	вама	намн	вамн.

Сл je brez imenovavnega ter ima za vse tri števila eno obliko. Kakor sedaj so rabili tudi nekdaj enoj. rodivn. nam. toživn. in razloček, ki velja v nsl. med močno in slabo obliko v enoj. daj. je veljal tudi v starosl.

V dvojnem se za pervo osebo razloček **на** **и** doslej še ni našel, dasiravno ste imenitne obliki **ныи** **ныи** (nos duo). **на** se najde v dvoj. toživnem, vendar tudi v dvojnem imenovavnem (Šafařík), ravno tako **вя**. Navadna oblika je **ва** **въ** in celo dostikrat **въ** **ва**, in namesti **ва** v 2. osebi tudi **въ**. Ali, da je **въ** ženska oblika in **въ** iz množnega števila, je očitno.

Kakor se bere v dvojnem toživni **на**, **ва** časih nam. dajavnega **нама**, **вама**, tako se najde tudi v množn. dajavn. velikrat **ны**, **въ** namesti **намъ**, **вамъ**.

**Zaimenna sklanja
se delí v dve plemení.**

A. S končnikom **ъ**.

§. 17.

Enojno.

I.	тъ	то	та
R.	того		<u>тои</u>
D.	томоу		<u>тон</u>
T.	тъ	то	<u>тж</u>
Sk.	томъ		<u>тон</u>
St.	тѣмъ		<u>тои</u>

Dvojno.

Množno.

L.	ТА	ТѢ	ТѢ	TH	ТА	ТЫ
R.	тою			тѣхъ		
D.	тѣмъ			тѣмъ		
T.	та	тѣ	тѣ	ты(та)	та	ты
Sk.	тою			тѣхъ		
St.	тѣмъ			тѣмн		

Tako se sklanjajo: **окъ, онъ, инъ** (*alias*), **самъ,** **къ** (imen. **къто**, **иѣкъто**, **инкъто**, **къждо** *), rod. **кого**; **једниъ, дѣла, оба;** **вѣсмъ** in **вѣсакъ,** **толнъ, селнъ** (*tantus*), **какъ, такъ, иакъ** (*qualis*), **сикъ** (*talis*), **таковъ, сиковъ, сицевъ** itd.; **чи** *tudi* **мъногъ** (*multus*) in **маль** (*pauci*).

V dvojnem številu se v imen. in tož. spol na tanko loči. V tož. množ. se najde nam. **ты** *tudi* **та** kakor v novosl.

къто ima v enoj. rod. **сим** ter **тје** koga kakor v nsl., **иѣкога;** sk. **комъ**, st. **цѣмъ** (**иѣцѣмъ**, **инцѣмъ**); im. množ. **чи:** **иѣчи.**

Nam. **тою, дѣкою, обою** se najde v poznejših virih v rod. in skaz. dvoj. **тъю, дѣкъю, обкъю.** Vid. Truber: **dveju, obeju.**

*^o) **ждо** ali **жда** v **къждо** itd. ima korenino v glagolu **жьдати** ali **жадати** (*desiderare*) ter se vjema z latinsko sastavo *quisvis, quilibet.*

B. S končnikom ъ.

§. 18.

a)

Enojno.

I.	съ	се	си
R.	сего		семъ
D.	семоу		сен
T.	съ	се	сниж
Sk.	семь		сен
St.	смъ		семъ

Dvojno.

Množno.

I.	сниж	си	си	си	си	сниж
R.	сено					снхъ
D.	снма					снмъ
T.	сниж	си	си	си	си	сниж
Sk.	сено					снхъ
St.	снма					снми.

Kakor съ se sklanja zaime tretjega lica ali tretje osebe и, ю, ја, ki je pa v imenovavnem brez nataknjenega же nerabno, in z malim razločkom mnoge na -и: мон, твои, свон, нашъ, вашъ, сицъ; кон (qualis); дъкон, обон, трон; унн; уто; въсь; časih tudi тоуждъ (peregrinus, alienus).

b)

Enojno.

I.	и	е	и
R.	јего		јем
D.	јемоу		јен
T.	и	е	иж
Sk.	јемъ		јен
St.	ињъ *		јенж

Dvojno.

Množno.

I.	и	и	и	и	и	и
R.	јею			ињъ		
D.	иња			ињъ		
T.	и	и	и	и	и	и
Sk.	јею			ињъ		
St.	иња			ињи.		

Съ en. im. nam. съ, се, си se najde zlasti v pismih pozneje dobe kakor тън, тон tudi си, син in celo сен, -сни, сник; dvoj. rod. сию nam. сею; dv. tož. žensk., množ. im. moš. in tož. sred. син nam. си.

и je v imen. navadno le v sostavi иже, иже, иже; rod. ира kakor v nsl. nam. јего; nam. јем tudi и; oblik то in моя nam. јего in јемоу stsl. neki ne pozna; tož. malokdaj иж nam. иж; dvoj. rod. ињю malokterikrat

*) Tukaj imamo podlogo sedanje sklanje prilogov: R. lepega, d. lepemu, sk. lepem, st. lepim itd.

nam. **нијо**; za besedami z ţ na koncu se velikrat najde in nam. и; za predlogi se pred и privzame и: до нијего, къ нијемоу, за ип, о нијемъ kakor v nsl.

мои, мои, мои; кон, кои, кои; rod. коиего, коиеж; st. кониъ, коиеж; dvoj. im. кои, кон, кон; rod. коию, daj. конма; mn. im. кон, кои, кои; rod. конхъ itd. v drugih sklonih. Namesti кон tudi кы (нѣкы, нѣкъи). Pri teh se kakor v zložninski sklanji zlog је velikrat izpahne, zlasti v žensk. spolu; torej enoj. rod. мои, кои nam. моиеж; daj. скон, кон nam. сконен; tož. кж nam. коиеж; dvoj. rod. sk. мою, скону nam. моиеж itd.

уь v imen. уьто (quid); rod. уьсо, уьсого; уесо, уесого; daj. уемоу, уьсомоу, уесомоу; tož. уьто, уесо (за уь lat. cur); sk. уемъ, уьсомъ, уесомъ; st. уимъ.

въсь, въсє, въсѧ, rod. въсего, въсемъ; množ. im. въси, въси, въси; tož. въси, въси itd. Namesti въси, въсемъ tudi въса, въсї. Sicer pa sega v zaimenno sklanjo s končnikom ъ, ker ima v enoj. stor., množ. rod., daj., sk. in st. тъ nam. и: въсемъ, въсехъ, въсемъ, въсемъ kakor тъ.

Kakor къждо ali къжде in иже se beró tudi sostave: инкътоже, тъжде, такъжде, икъже, онъзи in съжде, съзи, инультоже itd. Napacno pa je sklanjanje: къждааго ali -аго, омоу nam. когождо, комоуждо, ali тъждехъ nam. тъхъжде, ali двоуихъ iz dvoou za dvoju, ali онахъ itd.

B. Vzajemna sklanja prilogov.

§. 19.

Sklanja po zložnini, vzajemna ali zložninska sklanja se imenuje zato, ker je obema lastna, zložena iz oblik imenne ali zaimenne. Godijo se njene oblike iz imenskih (добръ, тоуждъ) in zaimenskih (и, юго) tako, da se

a) stikajo in ne spreminjajo: imen. добръи, добрата, доброје, rod. добралего, daj. доброѹмоу, sk. доброѹемъ; тоуждъи, доблъи itd.;

b) stikajo in spreminjajo, in sicer 1) vragnovaje ali vpodobovaje tako, da se ali zaime (и, юго) vragna po sprednjem glasniku prilogovem ali pa prilogov končnik po naslednjem zaimku: rod. добрааго iz -ааго in to iz -ааго; daj. доброѹомоу из -ѹомоу; skaz. добръемъ из -ъемъ; тоуждни из -ни; тоужднинъ из -ниемъ itd.; 2) iztikovaje, da se ali začetni zlog zaimenni (ю) izpahne in sploh le krajše oblike zaimenske natikajo (и, юж, юж, ю пам. юн, юж, юю) ali pa vzajemno vsacega nekaj: rod. ї. добрыи; daj. доброи, тоуждни; rod. dv. доброѹи из -ѹиоу; st. ї. доброи из добро(иј + ю)иј; тоуждесиј, kar je tudi oblika imenne sklanje lahko, ker je že sama na sebi dolga; 3) vtikovaje in povzdigovaje, da se zaimek и vtakne ali vdene v imenno obliko pred sklone -мъ, ма, мъ, мн in хъ, končnik prilogov pa povzdigne ali spremeni po navadnih pravilih glasnije (ъ в ѿ, ѿ в и): st. en. доброиимъ; dv. доброиима; mn. доброиимн; sk. доброиихъ, тоужднинхъ.

Po svojih končnikih se deva zložninska sklanja v dva razdelka.

A. S koncem ын.

§. 20.

Еноjno.

М.

Sr.

Ž.

Im. Zv.	добрый	доброје	добрал
Rod.	добрааго	—	добрый
Daj.	доброму ^у моч	—	добрън
Tož.	добрыйн	доброје	доброж
Skaz.	добрънъ	—	добрън
Stor.	добрънъ	—	доброј

Dvojno.

I. T. Z.	добрал	добрън	добрън
R. Sk.	доброму	—	—
D. St.	добрънна	—	—

Množno.

Im. Zv.	добрин	добрал	добрый
Rod.	добрънхъ	—	—
Daj.	добрънмъ	—	—
Tož.	добрый	добрал	добрый
Skaz.	добрънхъ	—	—
Stor.	добрънмъ	—	—

Енојно. 1. Im. V prav starih spisih se najdejo oblike **ъи**, **ъи** in **ъ:** **добръи**, **блаженъи**, **сваты**; kakor tudi **нѣкъи**, **-ъи**, **-ы**; **їеднъи**, **-оје**; **такъ**; **самоје** itd.

2. Rod. Namesti **ајег** in **ајаг** se bere velikrat **аго** in pozneje pred ko ne iz ruskih virov celo **оро**.

3. Daj. Iz **оѹемоѹ** je nastalo polagoma **оѹомоѹ**, **оѹмоѹ**, **оѹмоѹ**, **оѹмоѹ**; zgraven **ъи** v daj. in skaz. žen. tudi zaimenski **он:** **лютои**, **неджжынои**.

4. Tož. **новојеж** nam. **новжеж** ild.; **кжеј.**

5. Skaz. **ъиemy**, **ъиemy**, **ъиemy** in **ъиамъ**, **ъиамъ**, kjer je zlasti v glagoliških knjigah in ali a namesti **ъ:** **малъиemy**, **сватъиemy**, **новъиemy**, **небесъиамъ**, **дроѹзъиemy**, **ветъиemy** iz **ветъхъ** (vetus).

6. Stor. ima dostikrat **ъимъ** po skrajšbi nam. **ъимъ**, kakor tudi v dvoj. daj. in stor., mn. rod. daj. skaz. in stor. pogostoma **ъима**, **ъихъ**, **ъимъ** in **ъими** nam. **ъима**, **ъимъ** in **ъими**; ž. stor. **жеж** nam. **ојеж**: **простжеж.**

Двојно. Rod. **ъю** in **ою** nam. **оѹю**: **сватъю**; **устьиеною**.

Мноžno. 1. Im. **цини**, **нѣцини**, **самини**. 2. Tož. **такъи**; **камъ**.

B. S koncem **нн.**

§. 21.

Еноjno.

M.	Sr.	Ž.
Im. Zv. тоүжднн	тоүждеіє	тоүжда
Rod. тоүждааго	—	тоүжда
Daj. тоүждоуомоу	—	тоүжднн
Tož. тоүжднн	тоүждеіє	тоүждаж
Skaz. тоүждннмъ	—	тоүжднн
Stor. тоүждннмъ	—	тоүждеіж

Dvojno.

I. T. Z.	тоүжда	тоүжднн	тоүжднн
R. Sk.	тоүждоую	—	—
D. St.	тоүждннма	—	—

Množno.

T. Zv.	тоүжднн	тоүжда	тоүжда
Rod.	тоүждннхъ	—	—
Daj.	тоүждннмъ	—	—
Tož.	тоүжда	тоүжда	тоүжда
Skaz.	тоүждннхъ	—	—
Stor.	тоүждннмъ	—	—

Enojno. 1. Im. Namesti дөблн tudi дөблн; вәлні,
вәлніе nam. вәлнік, вәлніе.

2. Daj. тоұждоұмоу ін тоұждемоу; žen. daj. in
skaz. ен nam. иін: тоұжден, хоұжден, божніен nam.
божнин, послѣдніен nam. -иін.

3. Tož. вәлнік nam. вәлнікж.

4. Skaz. m. тоұждемь nam. тоұжднімь; ž.
тоұжден.

5. Stor. тоұжднімь nam. -иінмь, kakor tudi v
dvoj. in množ. v prizadetih sklonih.

Množno tož. иіштнік nam. иіштак.

O p o m i n . Prilogi se sploh ravnajo po obeh sklanjah,
po imenni (nedoločni) in zložninski (določni), kakor skladnja
kaže; vendar se svojivni ali vlastni prilogi navadno sklanjajo
po imenni, redovne števila pa po zaimenni, dasiravno se tudi
pri teh imenske oblike dobijo. Tudi zaimena se nektere
pregibljejo kakor je, sedaj po imenni, sedaj po zaimenni in
časih vzajemno ali po zložnini: јетеръ (quidam), а, оу, омъ;
онъснцл (quidam), а, и, ж, ең; толнкъ, а, оу in
толнкын, аго, оұғомоу; иі- иі- которын, ое, ак itd.

Primerna in presežna stopnja.

§. 22.

* Primerna ali sodnja stopnja se obrazi, če se a) korenu pridene za moški spol -**нн**, za ženski -**ьши**, za srednji -**юе** ali samo -**е**: **болнн**, **большн**, **болю** in **болюе**; **ваштнн**, **мыннн**, **горнн** (rejor), **лоуунн** (melior), **оуннн** (melior). Namesti **болнн** se bere v moškem sp. tudi **большн** in v srednjem **больше**; od tod v rod. **больша**, daj. **большоу** itd. Konec **ъкъ**, **окъ** se pred to obliko sodnje stopnje izpahne, sikavci in zobniki se za ustniki spreminjajo in poslednji privzemajo razun tega še **л**: **вышнн**, **нижнн**, **тажнн** iz **выськъ**, **нижъкъ**, **тажъкъ**; **глжблнн** iz **глжбокъ**, **крѣплнн** iz **крѣпъкъ**, **хоужднн** iz **хоудъ** (pauper, sordidus), **слажднн** iz **сладъкъ**, **люштнн** iz **лютъ** (saevus).

Sodnja stopnja se lika, če se b) prilogovi snovi pritakne za moški spol **ън**, ženski **ънши** in srednji **юе**; tedaj **ксннн**, **снльннн**, **добрнн** iz **кснь**, **снльнъ**, **добръ**. Kakor v a), se tudi v tej obliki, ki je še bolj navadna kot una, končnika **ъкъ** in **окъ** snemata; goltniki pa se v sklepu praviloma spreminjajo v svoje šumnike ter imajo a namesti **ъ** za seboj: **кротнн** iz **кротъкъ**, **льжн** iz **льгъкъ**, **краткнн** nam. **кратъкън**, **высоунн**, **глжбоунн**, **блажнн** nam. **благън**, **мъножнн** nam. **мъногън** (multus) itd.

Za presežno stopnjo velja sodnja ali sama na sebi ali pa s prednjim **нн** (пре- въссе-): **нн-страшннн**, in le redko se najde **ннн** (iz надъ super) le pred stavno stopnjo: **нн-лѣпъ** cf. najprava Vodn.

Sklanja sodnjega priloga.

A. Po imenih.

§. 23.

Енојно.

М.

Sr.

Ž.

Im. Zv.	бoлн	бoлю	бoльшн
Rod.	бoльшa	—	бoльшa
Daj.	бoльшoу	—	бoльшн
Tož.	бoлн	бoлю	бoльшж
Skaz.	бoльшн	—	бoльшн
Stor.	бoльшeмъ	—	бoльшeж

Двојно.

I. T. Z.	бoльшa	бoльшн	бoльшн
R. Sk.	бoльшoу	—	бoльшoу
D. St.	бoльшeмъ	—	бoльшамъ .

Мноžno.

Im. Zv.	бoльшe	бoльшa	бoльшa
Rod.	бoльшь	—	бoльшь
Daj.	бoльшeмъ	—	бoльшамъ
Tož.	бoльшa	бoльшa	бoльшa
Skaz.	бoльшnхъ	—	бoльшахъ
Stor.	бoльшн	—	бoльшамн.

Ravno tako se sklanja sodnja stopnja v drugi obliki: **добрѣн**, -ѣ^е, -ѣнши^и, rod. **добрѣнша**, -а, -ѧ, daj. -оу^и, -оу^и, -и^и; v dvoj. im. **добрѣнша**, -ши^и, -ши^и, in v množ. im. **добрѣнше**, -ша, -шѧ itd.

B. Po zložnini.

§. 24.

Енојно.

	M.	Sr.	Ž.
Im. Zv.	бóлнн	бóлјеј	бóльшиќ
Rod.	бóльшалго	—	бóльшам
Daj.	бóльшоуомоу	—	бóльшиќ
Tož.	бóльшин	бóльшеј	бóльшеж
Skaz.	бóльшиимъ	—	бóльшин
Stor.	бóльшиимъ	—	бóльшеж.

Dvojno.

I. T. Z.	бóльшам	бóльшин	бóльшин
R. Sk.	бóльшоуо	—	бóльшоуо
D. St.	бóльшиима	—	бóльшиима

Množno.

Im. Zv.	бољшей	бољшам	бољшам
Rod.	бољшинхъ	—	—
Daj.	бољшинмъ	—	—
Tož.	бољшам	бољшам	бољшам
Skaz.	бољшинхъ	—	—
Stor.	бољшинмн	—	—

Enako se sklanja prilog v sodnji stopnji po drugi obliki: **добрѣн**, **-ѣшиє**, **-ѣшина**, rod. **-ѣшлаго**, **-ѣшлам**, daj. **-ѣшноѹомоу** itd.; v dv. im. **добрѣшам**, **-ѣшини**, **-ѣшини**; v mn. im. **добрѣшиєй**, **-ѣшлам**, **ѣшлам** itd.

Pomnja. Namesti **бољнї** se dobé v moškem spolu tudi **бољнї**, **бољнин** (v novejši pisavi skorej sploh) in **бољшин**; **горьшин**; v srednjem **болє**, **болєє** in **большє**, v ženskem **больши** (cf. ženske imena na **ыни** in **ий**), **добрѣши**; pozneje dasi redkomata vendar tudi **больша** (iz **больса**). Rod. žen. tudi **большинњ**; tož.mošk. **бољнї** in **лоѹши**; sr. **болє** in **бољшє**, **болєє** in **большєє**; **далмєє** in **далшєє**; imen. mn. se glasí na **е**, velikrat tudi na **и**: **мъножайшє**, **-шн** in **-шин**; **соѹлѣши** in **-шн** (iz **соѹлкє** potius); **лоѹши** in **-шин**. Redek je mn. sr. na **-и** nam. na **а**: **больши** itd.

Število.

§. 25.

Števila ali čisla se sklanjajo različno. Tako pa se ravna једињъ, о, а ро тъ, то, та, rod. једињного itd.; дъва in оба se sklanja le v dvojnem in sicer takole:

- I. T. m. дъва, оба, sg. ї. дъвъ, объ.
- R. Sk. дъвою, обою (дъвъю, дъвоу).
- D. St. дъвъма, объма.

три in ютъри se pregiba po zgledu пъти:

- I. Z. m. трие, ютърие, sg. ї. три, ютъри.
- R. трий, ютърь.
- D. тримъ, ютъремъ.
- T. три, ютъри.
- Sk. трехъ, ютърехъ.
- St. тримн, ютъримн.

V imen. se iz ютърие najde tudi ютъре; v rod. nam. трий po zaimenski sklanji трехъ; v drugih sklo-nih nam. тримъ, ютъремъ, трехъ, тримн tudi тримъ, трехъ in pozneje тримъ, трихъ, тримн; celo триемъ, триехъ kakog людъемъ.

пять, шесть, седмъ, осмъ, девять in десать so ženske imena in se drugim enako (кость) sklanjajo:

I. T. пять	R. D. Sk. патн	St. патниж
шесть	шестн	шестниж
десать	десатн	десатниж

V dvoj. im. t. десати, r. sk. десатоу, d. st. десатьма.

V mn. im. t. десати, r. десать, d. десатемъ, sk. десатехъ, st. десаты in prav redko десатымн.

две шести, три шести; v novejših virih se najde tudi патниъ, патнии in rod. in sk. патихъ; съ осмнии кони in съ осмниј конь.

V sostavi s predlogom над (*éπι* super) ima десать v toživniku praviloma е, ravno tako v im. in tož. množ. št. и in є: једниъ на десать, две, три, четырие на десате, тридесать itd. do девати десать.

съто (centum) je sr. sp. in sklanja se v dvoj.: две сътъ, двою сътоу, двема сътома; v mn.: три съта, трий съть, тримъ сътомъ, трехъ сътехъ, трини съты.

тысјшта in тыслшта ž. sp. (mille); тъма (te-nebrae, myrias).

Kakor једниъ, а, о in једнии (unicus), so tudi redovne števila: пръвъ, въторы (δεύτερος), третни, четвърти; пати; съты (centesimus); тысјшни (millesimus).

Glagol.

A. Sprega s spono.

Po osnovi v nedoločivnem naklonu se delijo glagoli v šest redov, posamesni redi pa v več ali manj razredov.

I. Red.

§. 26.

Nedoločivni нес-ти.

Znanivni.

En. 1. несъ

2. несешн

3. несеть

Dv. 1. несева ї, вѣ

2. 3. несёта „тѣ

Mn. 1. несемъ

2. несёте

3. несёть

Namenivni нес-ть.

Velivni.

—

неchн

неchн

несъва -вѣ

несъта -тѣ

несъмъ

несъте

—

Doveršivni.

(aorist)

a)

b)

En. 1. несохъ

несъ

2. 3. несе

несе

Dv. 1. несохова -вѣ

несова -вѣ

2. 3. несоста -тѣ

несёта -тѣ

Mn. 1. несохомъ

несомъ

2. несосте

несёте

3. несоша

несъ.

Nedoversivni.

(imperfectum)

En. 1. несъахъ

2. 3. несъаше

Dv. несъахова -въ

несъаста -тъ

Mn. 1. несъахомъ

2. несъасте

3. несъахж.

Narečaj.

Sedanji несъы, ї. жшти; dv. ѿа, ї. ѿи; mn. ѿе.
Pretekli несъ, ї. -ши; dv. ѿа, ѿи; mn. ѿе.

Deležje.

Djavno preteklo несъль, о, а; dv. а, ъ, Ѳ; mn. ѿ, а, ѿи.

Terpivno sedanje несомъ; preteklo несенъ.

Po tem zгledu se sploh ravnajo glagoli I. reda, kteri ima sedem razredov.

Razred 1. Deblo s koncem т, д: гнет, мят (jacere, verrere), мат (turbare), плет, раст, цветт, уйт (legere, colere). бод, вед (ducere), град, ид, влад, крад, пад, съд, шъд (ire) itd.

Zn. sed. плетж, плетешн, плетжть; vel. плети; aor. a) плетохъ, b) плеть; impf. плетяхъ, градяхъ; nar. s. плеты, грады in града, pr. плеть, шъдъ; del. плель; плетомъ; плetenъ.

Pred ти in тъ v nedol. in nam. se т in д spremenita v с: плести, пасти, in pred лъ v del pr. se izpahneta: плель, палъ; v ned. se ь vcasih povzdigne v н: цветти, хнсти.

2. з, с: вез (vehere), връз (aperire), грыз, лъз, мъз, нес, пас (pascere, съ- salvare), трас.

Pred ти in тъ v nedol. in nam. se з spreverže v с: грыстн, грыстъ; ъ за л in ρ povzdigne v т: мъстн, отъвръстн; t. del. pr. отъвръденъ in отъвръсть.

3. н, б, в: клеп, тен, хръп (haurire), греб, дъб, злеб (lacerare), скоб, жне, плѣк, шин.

Zn. s. гребж, єши, жть; aor. a) гребохъ, b) гребъ; impf. гребахъ; nar. гребы, жнаа nam. -ы; гребъ; del. гребль; гребомъ; гребенъ.

Pred ти v nedol. se končnik v deblu časi odverže, časi pa ostane in б, н dobi tedaj с ali ъс за seboj, ъ se pa po ρ spremeni v т: грѣтн, -стн, -ѣстн; поуրѣтн, -ѣстн, -ѣстн, -ѣпстн, -ѣпстн; в se izpahne tudi v del. pr. жнаа, плѣлъ, шинъ; tr. жненъ in жнтъ; шиненъ, malokdaj шиненъ.

4. к, г, х: влък, пек (coquere, curare), рес, тек, връг, жег (ugere), лег, мог (posse, velle), стриг, стръг (custodire), саг, връх (triturare) itd.

Zn. sed. пекж, пеуешн, пекжть; vel. пеџн, пеџѣт; aor. a) пекохъ, пеуе, пекоша, b) пекъ, пекж; impf. пеудахъ, пеудаше, дахж; nar. пекы, пекъ; del. пекль; пекомъ; пеуенъ.

V nedol. preidejo goltniki s т v џ (ostrom.) ali v ъшт (suprasl., glag. cloz.): пешти, мошти in моши, връшти, kjer se ъ за л in ρ večidel povzdigne v т: таѣшти, врѣшти; v nam. ъ: пешть; pred е (znan., aor., t. del. p.) in pred а (iz т nam. т v impf.) se goltniki spremine v svoje šumnike, pred и in т па (vel.) v sikavce: можени, може, можахъ; връшени, връшеть, връше, връшахъ, връшень; можн, ътє; връси, ътє; vel. tudi пыџн, рыџн, ътє; nar. s. връхы in връха.

5. м, н (v nedol. а): жым (constringere), им (capere), жын, клын, мын, пын, тын (scindere), сын (dicere), уын itd.

Zn. s. пынж, пынешн, пынжть; vel. пынн, тът; aor. пылхъ, пыл, пылах; impf. пынвахъ; nar. пыны, пынь; del. пылъ; пыномъ; патъ.

Terп. d. pr. је pravilno тъ: отатъ, распятъ, redkeje нъ: распиненъ, обнименъ; дым има джти, джхъ, itd. дъмениъ ali ра джть; жатн: жынж, пожинжть; n. s. жынк, t. d. нынемъ; им: въдымж, въдымн, въдемн in въдминн; въдымъ, сънэмъ; понмъ in поиэмъ; прнимъ in прниэмъ; nar. pr. имъ, пынъ, pozneje tudi пожавъ, клавъ, զլայակъ.

6. а, и, оү, ты, тъ: զна, ста; бн, брн, вн, лн, рн, ун (по- quiescere); оү (հզ- об- съз- induere), коү, плоү, слов (clarum esse), сноү (fundamentum jacere), троү (на- nutritre), үоү; кры, крн, мы, ры, тры; вѣ (отъ- loqui), грѣ, дѣ (ponere), զրѣ, дմѣ (о- сә sonare), իրѣ (по- intrare), пѣ, спѣ, съмѣ (audere), сѣ itd.

Zn. s. бнж, бнешн, бнжть; vel. бнн, бнжт; aor. бнхъ, бн, бнш; impf. бнвахъ, бнлаш; nar. s. бнж ž. бнжшн, pr. бнвъ; d. бнлъ; бнемъ; бненъ, pa tudi быстъ.

Kakor iz бити v sed. бнж, je iz плоүти v sed. пловж, пловешн; vel. пловн; impf. пловвахъ in пловахъ; пловты; плоўкъ; кокомъ; отровж (veneno interficio); пѣ има поиж, поиешн; vel. пой, пойт; impf. поижж (n. тл), nar. поиж; del. t. па нъ in тъ: поижнанъ; окоүенъ; одѣнъ, malokdaj одѣвенъ, надоүенъ; զաբեկенъ; — разбентъ, налнтъ, посоўтъ, съкрыйтъ, прѣпятъ.

7. ѧ, թ (v nedol. չ in չ); вլ (до- sufficere), мլ; вր, жր (sacrificare, deglutire), мր, իր (по- intrare), пр, (fulcire), стр, тր itd.

Zn. s. **мрж**, **мрежи**, **мржть**; vel. **мрн**, **мркте**; aor. **мрохъ**, **мре**, **мроша**; impf. **мрѣахъ**; nar. **мры**, **мръ**; del. **мръль**, (**мромъ**, **мренъ**).

V nedol. т in ѣ: **млѣти**, **вѣтти**, **жрѣти**, **оўмрѣти**, **тѣтти** in **трыти**; v sed. zn. **мѣлїж**, **мѣлїшти**, **мѣлїахъ**; **влїж**, **довлїеть**, celo **оўмрїеть** (cf. nsl. **mrem** in **merjem**, **meljem**, **trem**, **terem** in **tarem**); impf. **тѣахъ** in **трахъ**; nar. pr. dj. **оўмъръ**, **оўмъръ** in **оўмэръ**; **прострѣвъ**, **прострѣлъ**; **млѣль**; **жрени** in **пожрѣть**, **распрострѣенъ** in **-стѣрѣть**.

O p o m b e. a) Dvoj. 1. 2. 3., po enakosti z imeni in prilogi, kakor tudi po naši sedanji rabi, je **ва** in **та** moškega, **вѣ** in **тѣ** ženskega spola. Stari spisi imajo pa **вѣ** za moški spol: **мужевѣ**, **искаховѣ** itd. Vostokov je sicer terdil, da se v starih pismih spol v dvoj. štev. ne razloči; Miklosič pa, kteri ima v svoji slovnici, kakor tudi Schleicher, v dv. samo te oblike: 1. **вѣ**, 2. **та**, 3. **та**, je vendar v prestarih listinah našel razloček ter pravi, da se v dv. 2. 3. razun **та** najde tudi **тѣ** in **тѣ** tako, da je **та** in **тѣ** za vse spole, **тѣ** pa le za ženski in srednji: **подвижастѣ са ноњъ мон**; **ржѹкѣ унсѣ юстѣ**; **помраунстѣ са оуи ихъ**; **коленикѣ нџнемогостѣ**. Sme se tedaj misliti, da se bo sčasoma v starih pismih tudi za 1. osebo v dv. našel ta razloček, kteri še zdaj med našim ljudstvom živi (cf. Dobrovsky, Hanka, Kopitar in nsl.: kar živivé ali služivé, neusmiljeno terpivé, sc. revi ali siroti).

b) Razun aor. b) z golim debлом na ѣ se zlasti v glagoliških knjigah sem ter tje najde še druga oblika na съ, večkrat tudi хъ in s povzdiglo glasnikov ь, е, о v deblu; **прикѣсь**, **иасъ**, **вѣса**, **унса**, **процвѣса** in **съмлахъ**, **иахъ**, **повѣхъ**, **обрѣша**, **съиѣша** itd.

c) **грађа, бија** itd. je v zadevi moškega in sred. spola narečaj (gerundium) kakor v sedanji slovenščini: stojé, gredé itd., v zadevi žensk. in sklanje imenske — m. **бија** (**бијашть**), ž. **бијашти** — in vzajemne — **бији**, **бијаштеје**, **бијаштих** —, v kteri se s stopnjevanim prilogom sploh vjema, je pa deležje (participium). In tako so v staroslovenščini vsi narečaji prav za prav le srednjiki med narečajem in deležjem.

II. Red.

§. 27.

Nedol. **двигнij-ти.** Namen. **двигнij-тъ.**

Znanivni.

Velivni.

En. 1. двигнij	—
2. двигнешн	двигнин
3. двигнеть	двигнин
Dv. 1. двигнеша ž. вѣ	двигнѣва -вѣ
2. 3. двигнѣта -тѣ	двигнѣта -тѣ
Mn. 1. двигнѣмъ	двигнѣмъ
2. двигнѣте	двигнѣте
3. двигнѣтъ	—

Doversivni (aorist).

a)

b)

En. 1. двигохъ	двигъ
2. 3. движе	движе
Dv. 1. двигохова -вѣ	двигова -вѣ
2. 3. двингоста -тѣ	двинжета -тѣ
Mn. 1. двингохомъ	двингомъ
2. двингосте	двинжете
3. двингошъ	двингж.

Nedoversivni (imperfectum).

En. 1. **двигнѣахъ**2. 3. **двигнѣаше**Mn. 1. **двигнѣахомъ**2. **двигнѣастѣ**3. **двигнѣахъж.**Dv. **двигнѣахова -въ****двигнѣаста -тъ**

Narečaj.

Sed. **двигнѣы;** pret. **двигъ.**

Deležje.

Dj. pr. **двиглъ;** tr. sed. **двигномъ;** pr. **движенъ.**

Tako se vpregajo: **вѣгнѣж,** **вѣкиж** (discere), **гаснѣж,** **дѣхнѣж,** **канѣж,** **мѣтиж,** **минѣж** (praeterire), **мрѣкнѣж,** **соунѣж,** **тиснѣж,** **тонѣж** itd. Razun krad se bere pozneje tudi **краднѣж,** **лѣг in лѣгнѣж,** **пад in паднѣж,** **ста in станѣж.**

Impf. redko: **задѣхнѣаше,** **останѣахъ;** še redkeje
tr. del. s. **истрѣгномъ.**

V aor. se pri glagolih, kterim se deblo na soglasnik konča, nž velikrat izpahne: **оұбѣже,** **разбѣгоша сѧ;** **погрѣзохъ,** **дрѣзохъ;** **оұжасе сѧ** iz **оұжасижи сѧ** (obstupescere), **приникохъ,** **-иhiе;** **истопе,** **иштеде iz** **иштедиж** (evanescere). Ravno tako v nar. in dj. del. pret., malokdaj v del. s. ali pr. trp.: **оұжаласъ,** **приникъ,** **истопъ,** **оұсъпъ in оұсъиже;** об- **нағыклъ in нағыкижъ;** **постнглъ;** **обыуенъ,** **постиженъ;** **негасомъ.**

Pri glagolih pa, kterih deblo ima soglasnik na koncu, se nž ne more izvreći: **доунѣжъ,** **зинѣжъ,** **планѣжъ,** **поманѣжъ.**

Trp. del. pret. se na tri cepe izobrazi: 1) iz debla po izpahnjenem zlogu иж: постиженъ; 2) iz celine, da se a) ж ali v ok spremení: дъхновенъ, ali pa b) iztakne: косицъ. Iz косицтие, дръзнаттие se kaže tr. del. pr. 3) косицтъ, дръзнаттъ.

III. Red.

§. 28.

Nedol. желѣ-ти.

Namen. желѣ-ть.

Znanivni.

Velivni.

En.	1. желѣж	—
	2. желѣшин	желѣй
	3. желѣсть	желѣй
Dv.	1. желѣева ї. вѣ	желѣйка -вѣ
	2. 3. желѣста -тѣ	желѣйта -тѣ
Mn.	1. желѣемъ	желѣймъ
	2. желѣсте	желѣйте
	3. желѣжть	—

Aor.

Impf.

En.	1. желѣхъ	желѣахъ
	2. 3. желѣ	желѣаше
Dv.	1. желѣхова -вѣ	желѣаховка -вѣ
	2. 3. желѣста -тѣ	желѣасти -тѣ
Mn.	1. желѣхомъ	желѣахомъ
	2. желѣсте	желѣасте
	3. желѣшъ	желѣахъ.

Narečaj.

Sed. желѣм; pret. желѣвъ.

Deležje.

Dj. pr. желѣлъ; tr. sed. желѣюмъ; pr. желѣнъ.

Tretji red ima dva razreda.

Razred 1. Deblo sedanjikovo s koncem ъ: желѣ.
Po tem se ravnaajo: богатъ, годѣ (вѣз — placere), живѣ (vivere), зеленѣ, малѣ (minui), слабѣ, оумѣ; za nebniki je a namesti ъ: блажа (вѣз- bonum fieri), ветъша (veterascere), мѣножа, оубожа (об- pauperem fieri) itd.

Вѣдѣ cf. вѣд v spregi brez spone; имѣ iz им, има in имѣ: имамъ, имашн iz имашн, имашн in to iz имаюмъ, имающн (cf. V. 1.); имѣть in имѣять; имѣй, имѣйте; имы in имѣм; имѣнъ in иманъ, sicer po nedol. pravilno: имѣхъ, имѣахъ, имѣвъ itd.

2. Deblo sedanj. na и: болѣ, бѣде, видѣ, горѣ, зевиѣ (sonare), зреѣ, лѣтѣ, мынѣ, прѣ (contendere), свѣтѣ, сѣдѣ, трѣпѣ, хѣтѣ- хотѣ, шоумѣ; за nebniki a: богати са, боула, бѣжа, дрѣжа, клауя, лежа, малгъя, слыша, стою.

Zn. s. горїж, гориши, горать; vel. гори, горите; aor. горѣхъ, горѣ, горѣша; impf. горѣахъ; nar. s. гора, pr. горѣкъ; dj. del. pr. горѣлъ, tr. d. s. (горимъ), pr. (горѣнъ).

Nekteri se vjemajo s I. redom: видомъ in видимъ; vel. виждъ in вижди, видите; горжити, разгороша са in гора, горашти.

Jezikovci se stopijo: болїж, горїж, мынїж; zobniki in sikavci v svoje nebnike spremenijo: крѣштиж iz крѣтѣ (circumagere), шталдж iz шталдѣ (parcere), клаштиж (nam. сшт), вишж — brez topljenih glasnikov: клауж, дрѣжж, слышж; za ustniki лъ: кыплїж, грѣмлїж, celо съплїж, съпнинъ iz съпа.

Glagoli na рѣ imajo po tem redu врѣвъ, врѣль
(v I. врѣ, врѣль); хѣтѣ ali хотѣ lika sed. razun zn.
3. mn. in vel. iz debla хоти (V, 2): хотѣш, хотѣши,
хотѣть; vel. хотиш; druge oblike so pravilne: хотѣхъ,
хотѣахъ, хотѣ, хотенъ.

IV. Red.

§. 29.

Nedol. хвалн-ти.

Znan.

En. 1. хвалеж

2. хвалнши

3. хвалнть

Dv. 1. хвалнва ї. вѣ

2. 3. хвалнта -тѣ

Mn. 1. хвалнмъ

2. хвалнте

3. хвалнть

Namen. хвалн-тъ.

Vel.

—

хвалн

хвалн

хвалнва -вѣ

хвалнта -тѣ

хвалнмъ

хвалнте

—

Aor.

Impf.

En. 1. хвалнхъ

хвалнхъ

2. 3. хвалн

хвалнше

Dv. 1. хвалнхова -вѣ

хвалнхова -вѣ

2. 3. хвалнста -тѣ

хвалнста -тѣ

Mn. 1. хвалнхомъ

хвалнхомъ

2. хвалнсте

хвалнсте

3. хвалнша

хвалншъ.

Narečaj.

Sed. **хвалл**; pret. a) **хваливъ**, b) **хвалъ**.

Dležje.

Dj. pr. **хвалилъ**; tr. sed. **хвалимъ**; pr. **хвалиенъ**.

Tako se spregajo: **волн**, **мъслн**, **творн**, **брани**, **вратн**, **поустн**, **свѣтн** (illustrare), **сватн** (sanctificare), **радн** in **родн** (curare), **уоуднти се**, **стжнн**, **живн** (vivificare), **дивнти сѧ** (mirari), **ломн**, **оѹн**, **дражн**, **пон**, **тан**, **бррошнти (о- tingere)**, **дъждн**, **коȝн**, **вѣсн**, **просн** itd.

Pred **иž** znan. 1. en., v impf., nar. pret. b) in v pr. del. trp. se н z naslednjim glasnikom sklene; torej se jezikovci stopijo, zobniki in sikavci v svoje nebnike spremenijo toda brez н (ж нам. **иž**, а п. **и**, е п. **иє**); za ustniki se mehki л vstavi, in te premembe ali vstave ne odverne в, л, н, р v sredi: **валж**, **валлахъ**, **валъ**, **валиенъ**; **саждж**, **саждахъ**, **сажденъ**; **прошж** (нам. **сіж**), **прошалахъ**, **прошь**, **прошенъ**; **кроштж** (п. **сштж**), **поѹштж** -штж -шж, **изждж** -ждж; **каблж**, **готовлж**, **ломлж**, **ломлахъ**, **ломлъ**, **ломлиенъ**; **кроѹшж**, **оѹшж**, **оѹлахъ**, —, **оѹенъ**; **дојж**, **домахъ**, —, **дојенъ**; **дъждж**; **съмоштж** (нам. **трж**); **мъшлж**, **блажниж** iz **блаȝнитн** (scandalum praebere), **трѣжвлж** iz **трѣȝвнитн сѧ** (sobrium esse) itd. Razlike so vendor tim pogostniše, čim mlajši je vir: **иждѣхъ**, **приходѣхъ**, **-вахъ**; **радѣхъ** in **радѣахъ** (curabam) — **нерождаше** (negligebat) —, **дивлихъ сѧ** нам. **дивл** сѧ itd.

V. Red.

§. 30.

Nedol. дѣла-ти.

Znan.

En. 1. дѣлай

2. дѣлаешн

3. дѣлаєть

Dv. 1. дѣлаєва ї. вѣ

2. 3. дѣлаєста -тѣ

Mn. 1. дѣлаємъ

2. дѣлајете

3. дѣлајетъ

Aor.

En. 1. дѣлахъ

2. 3. дѣла

Dv. 1. дѣлахова -вѣ

2. 3. дѣласта -тѣ

Mn. 1. дѣлахомъ

2. дѣластѣ

3. дѣлаша

Namen. дѣла-ть.

Vel.

—

дѣлаи

дѣлаи

дѣлаи-ва -вѣ

дѣлаи-та -тѣ

дѣлаи-мъ

дѣлаи-те

—

Impf.

дѣлаахъ

дѣлаше

дѣлаахова -вѣ

дѣлааста -тѣ

дѣлаахомъ

дѣлаастѣ

дѣлаахж

Narečaj.

Sed. дѣлам; pret. дѣлаевъ.

Deležje.

Dj. pr. дѣлаль; tr. sed. дѣлаемъ; gr. дѣланъ.

Peti red ima štiri razrede.

Razred 1. Deblo s koncem a v sed. č.: **дѣлаж.**
Tako se pregibajo: **быва** (бывать нам. ванеть),
осныва, **цѣлыва** (osculari), **воня**, **вѣшта** (loqui), **жада**,
игра, **иска**, **лобыза** (osculari), **льта**, **пнта**, **ржга са**
(illudere), **сна** itd.

2. Deblo s koncem n: **глагола** (loqui), **клевета**
(calumniari), **страда** (pati), **клепа**, **гыба**, **дрѣма**,
алька (esurire), **льга**, **канца**, **двиза**, **пласа** itd.

Zn. sed. **пишж**, **пишешн**, **пишжть**; vel. **пишн**,
пишате in пишнте; aor. **писахъ**, **писа**, **писаша**; impf.
писалахъ, **писалиш**; nar. s. **пишш**; pr. **писавъ**; del.
dj. pr. **писанъ**; tr. s. **пишемъ**; pr. **писанъ**. Sploh
se v tem redu godijo ravno take premembe in vstave,
kakoršne se v IV. redu: **глаголиж**, **глаголиши**;
глождж, **звиждж** n. **звиждж**; **каплж**, **гыблж**; **важж**,
важешн, **важн**, **важла**, **важемъ**; v impf. tudi **альулахъ**,
движахъ, **пишалахъ**; **զъдатн**, **զъдатн** in **զնյдеть**;
դատн in **պսатн**, **պսатн** in **նպисаль**.

Mnogo teh glagolov se da spregati tudi po per-
vem razredu: **вѣднскаиж** in **вѣднштж**, **съкаџаиж** in
съкаჯж, **нарицаиж** in **нариүж**, po unem neki nedover-
шивни, po tem doverшивни.

3. Deblo s soglasnikom na koncu: **бра бер**,
гна жен, **дра дэр**, **зва зов**, **кова ков**, **пра пер**
(concilcare, lavare, volare), **ръва ръв**, **тька тък**.

брать (colligere), zn. s. **берж**, **берешн**, **бержть**;
vel. **берн**, **бержте**; aor. **брахъ**, **бра**, **браша**; impf.
беръахъ, **беръахж**; nar. s. **беры**, pr. **бравъ**; del. dj. pr.
бралъ, tr. s. **беромъ**, pr. **бранъ**.

Impf. **зовъахъ** in **զъвалахъ**; del. tr. pr. **съжъвенъ**
in **съжъванъ**.

4. Deblo s končnikom samoglasnikom: бльва блю, бльм бль (balare), влк вл (sculpere), вѣк вѣ, дам да, дѣм дѣ, զнк զи, кам ка сә (poenitere), лам ла, лик лѣ, пльва плю, смнк смѣ, стам ста, сък сѣ, там та, умк уа itd.

дѣкати zn. s. дѣж, дѣешн, дѣжть; vel. дѣй, дѣйтѣ; aor. дѣахъ, дѣя, дѣаша; impf. дѣахъ, дѣаше; nar. s. дѣя, pr. дѣявъ; del. dj. pr. дѣалъ, tr. s. дѣемъ, pr. дѣанъ.

блъва іп пльва је nam. блюа іп плюа; v sed. блюеж, плюиж; impf. пльвахъ іп плюалахъ; aor. пльвахъ; del. tr. pr. плюенъ іп пльванъ. ликати іп смнкати v sed. пролѣж, лъемо, смѣешн сә, смѣжть сә; vendor tudi лиж, лиешн. (cf. I, 6.)

VI. Red.

§. 31.

Nedol. коупова-ти.

Znan.

En. 1. коупоуж

2. коупоуешн

3. коупоуеть

Dv. 1. коупоуєва ž. вѣ

2. 3. коупоуєта -тѣ

Mn. 1. коупоуємъ

2. коупоуєте

3. коупоујтъ

Namen. коупова-ть.

Vel.

—

коупоүй

коупоүй

коупоүйва -вѣ

коупоүйта -тѣ

коупоүймъ

коупоүйтѣ

—

Aor.

Impf.

En. 1. коуповахъ

коуповахъ

2. 3. коупова

коуповаше

Starosl. slovnica,

Dv. 1. коуповахова -вѣ	коуповалахова -вѣ
2. 3. коуповаста -тѣ	коуповаста -тѣ
Mn. 1. коуповахомъ	коуповахомъ
2. коуповасте	коуповасте
3. коуповаша	коуповалахъ.

Narečaj.

Sed. коупоука; pret. коуповакъ.

Deležje.

Dj. pr. коуповалъ; tr. s. коупоуијемъ; pr. коупованиј.

Tako se vpregajo: вљхкова (valicinari), бојева, вѣрова, вѣтова (orationem habere), драсселова драхлова (tristem esse), пладњнова (meridiari), плиштева (tumultuari), цѣлова, съврьшева (esse in absolvendo) itd.

B. Sprega brez spone.

§. 32.

ВѢД

ДАД

ИД

Znan.

En. 1. вѣмъ	дамъ	имъ
2. вѣси	даси	иси
3. вѣсть	дасть	исть
Dv. 1. вѣва -вѣ	дава -вѣ	иава -вѣ
2. 3. вѣста -тѣ	даста -тѣ	иста -тѣ
Mn. 1. вѣмъ	дамъ	имъ
2. вѣсте	дастѣ	истѣ
3. вѣдать	дадать	идать

Vel.

En. 2. 3. вѣждь	даждь	иждь
Dv. 1. вѣдива -вѣ	дадива -вѣ	идинва -вѣ
2. 3. вѣдита -тѣ	дадита -тѣ	иднита -тѣ
Mn. 1. вѣдимъ	дадимъ	иднимъ
2. вѣдите	дадите	идните.

Aor.

вѣдѣхъ, вѣдѣ, вѣдѣша; даждъ, дастъ, даша;
идохъ, истъ, идоша.

Impf.

вѣдѣахъ; дадѣахъ; идѣахъ.

Narečaj.

Sed. вѣды	дады	иады
Pret. вѣдѣвъ	давъ	иадъ

Deležje.

Dj. pr. вѣдѣль	дамъ	иамъ
Tgr. s. вѣдомъ	дадомъ	идомъ
Pret. вѣдѣни	дани	иденъ

Namesti дастъ se bere velikrat v aor. 2. 3. en.
да, да, pozneje celo дадохъ, даде, kakog идохъ, иде;
časih вѣда, дади nam. дада; in pray dostikrat вѣдѣ
(исповѣдѣ, съвѣдѣ) nam. s. 1. вѣмъ (cf. frising.).

Pomožni glagol.

§. 33.

	јес	бјд	бы
Sed. en.	1. јесмъ (sum)	бјдј(его)	Vel. —
	2. јеси	бјдєши	бјди
	3. јесть	бјдєть	бјди
Dv.	1. јеска -вѣ	бјдєва -вѣ	бјдњва -вѣ
	2. 3. јеста -тѣ	бјдєта -тѣ	бјдєта -тѣ
Mn.	1. јесмъ	бјдемъ	бјдњмъ
	2. јесте	бјдєте	бјдєте
	3. сјть	бјдјть	—

Aor.

Impf.

En.	1. быхъ	a) бѣахъ	b) бѣхъ
	2. 3. бысть	бѣаше	бѣ
Dv.	1. быхова -вѣ	бѣахова -вѣ	бѣхова -вѣ
	2. 3. быста -тѣ	бѣаста -тѣ	бѣста -тѣ
Mn.	1. быхомъ	бѣахомъ	бѣхомъ
	2. бысте	бѣасте	бѣсте
	3. быша	бѣахж	бѣшха

Narečaj.

Sed. сы сјшти; pret. бывъ бывъши.

Deležje.

Dj. pr. быль; trp. s. — ; pr. (быть).

јесн је нам. јесен; tukaj in v вѣси, дасн, тасн se je starji c še ohranil; namesti јесть se večkrat bere је. V сјть in сы je, morebiti zavolj spremenjenega naglasa, је odpalo: nikavno нѣсмъ, нѣсн, не сјть. Iz бјд celo

impf. бјдвахъ; par. s. бјды бјджашти. V aor. dostikrat бнмъ, бымъ, бихъ нам. быхъ; бн, бисн, бы, бысн нам. бысть; бисте, in celo бж нам. бнша ali быша.

Del. pr. trp. бытъ iz զաբытниe, pa tudi бъвенъ iz զաբъвениe cf. кръвенъ, мъвенъ.

Pomnja. Iz обрѣт (invenire) se najde le zn. 2. en. обрѣси нам. navadnega обрѣшти; син (dicere) zn. 3. en. сати; сатъ (ρεχε) je lahko sed. ali pa aor. какор иатъ, клатъ, уатъ.

Zloženi časi.

§. 34.

1. Prihodnji čas se zaznamva:

a) s sedanjim, zlasti pri doveršivnih glagolih: **иавлѧх сѧ самъ** (ostendam me), **наоучитъ** (docebit), **падеть** (cadet), **видите** (videbitis); **бјдј** (его); **бјроџите** (credetis); vendor tudi **гыенж** (pereo).

b) z nedoločivnim in z glagoli **намамъ**, **науынж**, **хоштж** ali **хошж** (μέλλειν): **глаголати имать** (loquetur), **не имать быти** (non fiet), **не имѣть въкоусити** (non gustabunt); **не родити науынеть** (non curabit), **не боїти сѧ науынеши** (non timebis), **не мошти науынеши** (non poteris); **науынемъ дѣлати** mon. frising.; **хотать принти** (venient), **хотать сиа быти** (haec erunt), **хотай принти** (qui venturus est ο μέλλων ἐρχεσθαι).

2. Predprihodnji z glagolom **бјдј** in pret. dj. del.: **иелико бјдеть сътворилъ** (quantum fecerit); **да дастъ соѹгоѹко въсе, иже кралъ бјдегъ** (reddat duplum, quod furatus fuerit); **далъ боудеть**; **боудеть писалъ** itd.

3. Pretekli s pomožnim glagolom јесмь in s pret. dj. del: **пришълъ јеси** (venisti); **нѣсте ли уъли николиже** (nunquam legistis)? slsl. pretekli čas in aor. se z gerškim večkrat menjata; časi je pret. čas tudi brez pomožnika: **заповѣдалъ, въскрѣсанъ.**

4. Predpretekli s pomožnikom вѣхъ pa tudi вѣахъ in dj. del. pret.: **вѣ զашъло** (occiderat), **вѣахъ пришъли** (venerant), **вѣахъ са съложили** (conspiraverant).

5. Pogojivni naklon se zaznamva s pomožnim glagolom **быхъ** in dj. del. pret.: **аште быстѣ любилъ ма,** **въздрадовали са быстѣ** (si diligeretis me, gauderetis utique).

6. Terpivna doba se sostavi:

a) z djavno obliko in povračivnim zaimkom **са:** **кръстити са** (baptizari). Утж **са** (honoror), **утеши са** (honoraris), **утеть са** (honoratur), **нареуешь са** (vocabitur).

b) s terpivnim deležjem in pomožnikom **быти** ali pa **бывати** in sicer del. 1) sed.: **постакаюмо бываєть** (exciditur); **ижунми вжджть** (cruciabuntur); 2) pret.: **осуждени јеси** (condemnaris), **възведенъ быстъ** (ductus es!), **вѣ написано** (erat scriptum).

P r e d l o g .

§. 35.

Rodivni sklon vladajo: **ов** (apud), **до**, **съ** (de), **отъ**, **ицъ**, **безъ**. Tudi narečja ali navelja (adverbia), kendar so namesti predlogov: **вънъ** (foris), **вънъ** (foras), **връхоч**, **блнъ**, **паве** (plus), **прѣждѣ** (ante), **ради** (gratia), **развѣ**, **кромѣ** (praeter), **дѣла, дла**, **подлѣ**, **подолгъ** (pone), **вмѣсто**, **внѣтъ**, **вслѣдъ**, **въскрай** (pone), **окрѣстъ** (circum), **посредѣ**, **обаполы** (utrinque).

Daj.: къ; pa navelja: **прлмо** (ex adverso), **противъ** in **сѫпротивъ** (adversus).

Tož.: объ (per, sub: объ ношть per noctem, sub noctem, объ онъ полъ in altera ripa); въдъ (super, благоатъ въдъ благоатъ), прѣдъ (per, прѣдъ въсѣ лѣто per totum annum), урѣдъ (въсѣ житніе per totam vitam). Tudi navelja **мимо**, сквозъ in скроузъ (per).

Skaz.: прн (apud, juxta).

Stor.: съ (cum).

Tož. in skaz. о, въ, на; tož. in stor.: надъ, подъ, прѣдъ, in navelje междоу; rod., tož. in stor.: за (зл-оутра, за царя константина, за облакъ, за женоиж); daj., tož., sk.: по (обиудио своюмоу, — поуъто, потомъ).

N a v e t j e.

§. 36.

абниe (statim), акты, ашиютъ (frustra), **блнцъ**, болѣ-льма -льми, велѣ -льма -льми (valde), **вѣнъ вѣнѣ**, **вынж** (semper), **выше**, **выспрь** (supra), **ваште**, **връхоу**, **гдѣ**, **горѣ**, **годѣ** (volupe, — быти placere), **дале**, -де -ди, **долѣ** **долоу**, **древлиe** (olim), **дѣла -льма** (propter), -же -жде, **зѣло** (valde), **здѣ** (сьдѣ), **искрь** (prope), **кромѣ**, **кратъ -ы**, **льзѣ** (facile, -иестъ licet), **ланн**, **ланцъ** (e regione), **лоуye**, **мынѣ**, **междоу**, **нан**, **нѣ**, **нѣже** (quam), **нынѣ** (nunc), **инцъ** (pronus), **инцъ — инзоу** (infra), **ов- оуже** (jam), **оунѣ**, **пакы**. **пайе** (potius, **нан пайе** potissimum), **прѣдъ**, **прѣждѣ**, **прѣкы**, **противоу**, **ради**, **ране**, **снїе** (sic), **скѣниe** (praeter), **срѣдѣ**, **скоро**, **сквозъ** скроузъ, **тоу** (ibi), **тан** (clam), **тоунїе** (gratis), **таяе** (tum), **тъунїк** (solum), **твѣ** (aperte), **иелѣ** (vix), **иегда** (quando), **иѣдва** (vix), **иеште** (adhuc).

скоро, рано, тако, тако je le srednji spol prilogov s koncem o; druge navelja iz prilogov pa ljubijo ъ: злъ, добръ, мждръ, блазъ itd. Izpeljane iz prilogov s koncem скъ pa ljubijo ѳ: римски, словенъски. Zlog жди ali шти pri številkah pomeni krat: трижди ali тришти (ter); pa tudi storiven to pomeni: једниот (semel).

V e z.

§. 37.

Vezi ali vezniki so prosti in zloženi: a) и (et), а (at), бо (enim), бы, ии, ли, да, то (tunc), же; оуко (igitur), любо (aut); аште ali аще. b) ибо, или, иде, ижде, либо; облуе (sed), юже, зане (quia) iz за-је; понеже iz по-је-же; тъмъже, идже, једва, тамо, тъгда, тако, тако.

M e d m e t.

§. 38.

1. а, о, оу, фе, ба, на, ноу, се (ессе), га, го, ха.
2. аоу, ой, оула, оукы (vae), оле, агъ, ахъ, охъ.
3. водъ, вагъ, цнть, ген (хен), гой (хой).

Tudi imena, zaimena, navelja in glagoli veljajo večkrat za medmete: бѣда, горе гориє; благо благоже (euge), коль, како; о бы, о да бы; уто; зърн, слышн; о лютъ мънъ (heu mihi); благо мънъ (o me felicem); даждь то Богъ!



Staroslovensko berilo.

I. Пѣснь Мойснєва.

Исходъ. .еи.

Поимъ Господеви, славно бо прослави сѧ. Конк и
въсадынка въръже въ морє. помоштынкъ и нокровни-
тель быстъ мънѣ въ съпасение. съ Богъ мой, и просла-
влях и. Богъ отца моего, и въднесх и. Господъ съкроу-
шах бранн, Господъ има юмоу. колесынца фараоновы
и снах юго въръже въ морє, избраних въсадынки
тристаты потопи въ уръмынѣть мори, пажини покры-
и. пограzoша въ гажениѣ яко камень. десынца твои,
Господи, прослави сѧ крѣпостнї. десынам ти ржка, Го-
споди, съкроуши врагы, и мъножьство славы своим
сътрѣль юси сѫпостаты. посыла гнѣвъ свой. поксть
и яко трѣстнє. и доуходъ крости твои растжни сѧ
вода. огжестъша яко стена воды. огжестъша въны по
срѣдѣ моря. рече врагъ. главъ постнгнї, раздѣлї
плѣнъ, насыщих доушихъ своимъ, оутынъ мъуемъ своимъ,
обладають ржка мои. посыла доуихъ своимъ, покры и морє,
пограzoша яко олово въ водѣ зѣльи. къто подобаиъ
тебѣ въ бозѣхъ, Господи, къто подобаиъ тебѣ; про-
славиенъ въ сватынѣ, днѣнъ въ славахъ; творя
чудеса. прострѣть десынци своимъ, пожрѣть и землю.
прокеде правдоија своимъ людн своимъ си, иже изба-
ви. оутѣшилъ юси крѣпостнї своимъ въ обитѣль сва-

тжехъ своихъ слышаша юзыци, и прогнѣваша сѧ. болѣдинъ принаша жившими въ филистимъ. тъгда потѣшиша сѧ владыки юдоміи и кънаїи молитвѣстни. принять имъ трепетъ. и стольша вси жившіи въ Хананѣ. напади на нихъ трепетъ и страхъ. величиемъ мышыца твою да окаменять сѧ, дойдѣже прондѣть людніе твои, господи, дойдѣже прондѣть людніе твои си, иже сѣтажа. въкѣдь насади имъ въ горѣ достоинихъ своего, въ готово жишише свое, іже съдѣла, господи, сватынижъ, иже оуготоваста рѣцѣ твои. господь цѣсарьствоїа вѣкъ и на вѣкъ и юште. яко вънде кои фарлоновъ съ колесынициами и въсадынкы въ моріе, и наведе на нихъ господь водж морскожъ. сынове же нѣзданіиеви прондоша по соуходу по срѣдѣ моря.

II. Лоука .еи.

Уловѣкъ іетеръ имѣ два сына. и рече мѣйни ю отьцоу отьуе, дажь мнѣ достоинїе уасть имѣнія. и раздѣли имѣніе има. и не по мѣноудѣхъ дѣнехъ сѣбралъ въсѣ мѣйни сыни отиде на страну далеуе, и тоу растоун имѣніе свое живы блажно. ижднеющоу же юмоу въсѣ бысть гладъ крѣпъкъ на странѣ той, и тѣ науяты лишати сѧ, и шѣдъ прилѣпн сѧ юдиномъ отъ житель тої страны, и послан на села скотъ свини. и желаще насытити урѣво свое отъ рожьцъ, иже падахож свини, и никъто же не дадѣаше юмоу. въ сеѣ же пришадъ рече: колику юнынкъ отыца моего нѣбывающъ хлѣбнъ азъ же сидѣ гладомъ гыблеж. въставъ идѣ къ отьцоу своемоу, и рече: юмоу отьуе, съгрѣшихъ на небо и предъ тобою, и оуже икесъ достоинъ нарѣшти сѧ сынъ твой. сътвори ма яко юдиного отъ юнынкъ сконхъ. и въставъ идѣ къ отьцоу своемоу. юште же юмоу далеуе сѫштоу оуздрѣ и отыцъ юго, и мнѣ

юмоу быстъ, и тѣкъ паде на вѣж юго, и облобызда и.
 рече же юмоу сынъ отъуе, съгрѣшнхъ на нѣбо и прѣдъ
 тобою, и оуже нѣсмъ достониъ нарѣшти сѧ сынъ твой.
 рече же отъцъ къ рабомъ своимъ: нѣнеските одѣждѣ прѣ-
 вѣж, и облѣците и, и дадите прѣстенъ на рѣж юго и
 сапогы на ногъ, и приведыше тельцу оунитаный зако-
 лѣте, и вѣшише да вѣселымъ сѧ, яко сынъ мой съ мрѣ-
 твъ бѣ, и оживе, нѣгыблъ бѣ, и обрѣте сѧ. и науаша
 вѣселити сѧ. бѣ же сынъ юго старѣй на селѣ. и яко
 грады приближи сѧ къ домоу, слыша пѣниe и лицы, и
 приговарѣ єдиного отъ рабъ вѣпрашаше и, уто оубо
 си сѣть. онъ же рече юмоу яко братъ твой прїиде, и
 закла отъцъ твой тельцу оунитаный, яко съдрака и прї-
 ятъ. разгневка же сѧ, и не хотѣаше вѣнити. отъцъ же
 юго ишьдъ молкаша и. онъ же отвѣштавъ рече отъцоу
 своемоу се, тоинко лѣтъ работалъ тебѣ, и николиже
 заповѣди твоему не прѣстѣпихъ, и мѣнъ николиже не
 далъ єсн коузлате, да съ дроугы сконми вѣзвеселія
 сѧ быхъ. югда же сынъ твой съ, нѣздыи твои имѣниe
 съ любодѣйцами, прїиде, закла тельцу питомый. онъ
 же рече юмоу уадо, ты вѣсегда съ мѣною єсн, и вѣса
 мою твою сѣть вѣзвеселити же сѧ и вѣздрадовати
 подоблаше, яко братъ твой съ мрѣтвъ бѣ, и оживе, нѣ-
 гыблъ бѣ, и обрѣте сѧ.

R a z g l e d.

Rek	:	3	B) Vzajemna sklanja pri-		
Pismo slovensko		5	logov	25	
Glas		6	a) s koncem ъињ .	26	
Številka		6	b) „ иињ .	28	
Sklon		6	Primerna in presežna stopnja	30	
Sklanja		7	Sklanja sodnjega priloga		
Moške imena				a) po imenih	31
A) s končnikom ъ		7	b) po zložnini	32	
B) „ ъ		9	Število	34	
C) „ иињ		10	Glagol.		
				A) Sprega s spono. Red. I.	36
Srednje imena					II. 41
A) s končnikom о		11		III. 43	
B) „ е		12		IV. 45	
C) „ а		13		V. 47	
Ženske imena					VI. 49
A) s končnikom а		14	B) Sprega brez spone .	50	
B) „ иињ		15	Zloženi časi	53	
C) „ ъ		16	Predlog	54	
Prilog. A) Imenna sklanja		18	Navetje	55	
Zaime. Osebne zaimena .		19	Vez	56	
Zaimenna sklanja			Medmet	56	
a) s končnikom ъ		20	Berilo iz Chrestom. palaeoslov.		
b) „ ъ		22	Miklosich. Vindob. 1861. 57		

Za berilo se priporočajo:

1. **Chrestomathia palaeoslovenica** cum specimini bus reliquarum linguarum slavicarum. Edidit F. Miklosich. Vindobonae G. Braumüller 1861. 114 str. veljá 1 gld. 50 kr.
2. **Pregled slovenskega slovstva** s kratkim cirilskim in glagoliškim berilom. Spisal A. Janežič. V Celovcu E. Liegel 1854. 66 str. veljá 45 nkr.



LIBRARY OF CONGRESS



0 002 655 231 A